

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Interesešu konflikti un konkurences pārkāpumi ES fondu projektos.

Jevgēnijs Iljinskis

Krāpšanas risku vadības nodaļas juriskonsults –
vadošais eksperts sankciju jautājumos

04.12.2025.

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

Konkurences pārkāpumu sekas ES fondu projektos

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

- ✓ Eiropas Kopienų Tiesa ir nospriedusi, ka pat pārkāpumi, kuriem nav konkrētas finansiālas ietekmes, var nopietni kaitēt Savienības finanšu interesēm* un ka nav nepieciešams pierādīt konkrētas finansiālās ietekmes esamību. Pietiek ar to, ka nevar izslēgt iespēju ietekmēt attiecīgo fondu budžetu**.
- ES finanšu intereses – brīva godīga konkurence;
- Objektīvi atbilstoša cena nav pietiekams arguments – līgumu, iespējams, būtu ieguvīš cits uzņēmums;
- Nekad nevar izslēgt, ka cena varētu būt vēl zemāka (finansiāla ietekme);

*(spriedums lietā C-465/10, Chambre de commerce et d'industrie de l'Indre, 47. punkts; spriedums lietā C-199/03, Īrija/Komisija, 31. punkts).

** (šajā ziņā skat. spriedumus lietā C-545/21, ANAS SpA/Ministero delle Infrastrutture e dei Trasporti, 38. punkts; spriedums lietā C 408/16, Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere, 60. un 61. punkts; spriedums lietā C-406/14, iepriekš minētais spriedums lietā Wrocław - Miasto na prawach powiatu, 44. un 45. punkts).

Konstatētie un pieļautie konkurences pārkāpumi publiskajos iepirkumos:

- ✓ Aizliegta vienošanās, jeb kartelis (konstatē Konkurences Padome);
 - Tirgus dalībnieku rīcība;
 - Pasūtītājs tiek iesaistīts retāk;
 - Sarunas, sarakste, vienošanās par konkrētu saskaņotu rīcību, darbību, bezdarbību;
- ✓ Konkurenci ierobežojošs iepirkums;
 - Ierobežojošas/nepamatotas prasības pretendentiem;
 - Ierobežojošas prasības iepirkuma priekšmetam;
 - Būtiski līguma grozījumi pēc līguma tiesību piešķiršanas;

Konkurenci ierobežojošs iepirkums

Centrālā finanšu un
ligumu aģentūra

- Ierobežojošas/nepamatotas prasības pretendentiem;
 - Pasargājam sevi, vēlamies iegūt labāko? Vai tomēr ierobežojam?
 - Pieredzes prasības – samērīgas;
 - MK noteikumi Nr.419 būvniecības iepirkumiem. PIL aizliedz iekļaut nesamērīgi/nepamatoti augstas prasības, bet šie MK noteikumi uzliek obligāto minimumu. PIL ir augstāks normatīvais spēks. Tāpēc piemērojot obligātās, jāvērtē vai tās nav nepamatotas/nesamērīgas;
 - Pasargāt sevi (pasūtītāju) varam citos veidos – nodrošinājumi, garantijas, apdrošināšanas;
- Ierobežojošas prasības iepirkuma priekšmetam;
 - «Vai ekvivalents» - vai tiešām ir iespējams ekvivalents (kopsakarā ar citām prasībām)?
 - PIL paredz objektīvus izņēmumus!
 - Nevēlēšanās piemērot atļautos izņēmumus, pamatot;

Konkurenci ierobežojošs iepirkums

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

- Būtiski līguma grozījumi pēc līguma tiesību piešķiršanas;
 - Samaksas kārtības grozījumi līguma termiņa sākumā. Īpaša uzmanība - avanss;
 - Darbu izpildes termiņš: cik būtisks, vai objektīvi pamatots? Vai bijuši piesaistīti solītie apakšuzņēmēji, īpaši, ja uz tiem balstītas pieredzes prasības?
 - Līguma apjoms: īpašs uzsvars uz apjoma samazinājumu. (standarta iepirkuma ietvaros iekļauj ļoti specifiskus, pat citas jomas, darbus, preces, bet vēlāk no tā atsakās).

Seku novēršana ES fondu projektos

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Konkurenci ietekmējoši pārkāpumi ES fondu projekta iepirkumā: finanšu korekcija - 25%.

- No pasūtītāja neatkarīgi apstākļi - kartelis; *(ja pasūtītājs iesaistīts, tā vērtējama kā krāpšana)*
- No pasūtītāja tieši atkarīgi apstākļi:
 - ✓ ierobežojošas prasības, nepamatota izslēgšana, būtiski līguma grozījumi.

Seku novēršana ES fondu projektos

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

No pasūtītāja neatkarīgi apstākļi – kartelis

➤ *Vienīgais aizsardzības līdzeklis – pasūtītājs iekļauj iepirkuma līgumā mantisko aizsardzības punktu:*

Ja kompetentā iestāde (Konkurences Padome) par iepirkumu konstatē aizliegtu vienošanos un izpildītāja dalību šajā kartelī, izpildītājs kompensē (sedz) pasūtītājam šī pārkāpuma rezultātā zaudētā atbalsta apmēru projektā, kurā tiek attiecinātas šī iepirkuma izmaksas.

Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likums.

✓ *Publiskai personai ir pienākums piedzīt zaudējumus, kas nodarīti publiskajiem līdzekļiem.*

Pasūtītājs šādā situācijā vēršas pret izpildītāju civiltiesiskā kārtībā, ja neizdodas vienoties par zaudējumu atlīdzināšanu citādi.

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Konkurences pārkāpumu novēršana

No pasūtītāja tieši atkarīgi apstākļi:

- ✓ ierobežojošas prasības, nepamatota izslēgšana, būtiski līguma grozījumi.
- Iekšējās kontroles sistēmas izveide atsevišķi iepirkumu saimniecībai;
- Vienoti principi nolikumu prasību izstrādei;
- Lēmumā par iepirkumu komisijas izveidi iekļaut solidāri materiālo atbildību par zaudējumu atgūšanu, ja iepirkuma procedūrā tiek konstatēti konkurenci ierobežojoši pārkāpumi. (kā atgādinājumu)*

** Šis pienākums pēc noklusējuma izriet no Publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas izšķērdēšanas novēršanas likuma. Publiskai iestādei tas ir pienākums. KNAB var vērtēt šī pienākuma izpildes vai neizpildes atbilstību normatīvo aktu prasībām.*

Centrālā finanšu un
ligumu aģentūra

Interesešu konflikts PIL izpratnē

Publisko iepirkumu likuma 25.pants:

Jāievēro iepirkumu komisijas locekļiem un personām, kas piedalās konkrētā iepirkuma organizēšanā, piedāvājumu izvērtēšanā un lēmuma pieņemšanā.

Centrālā finanšu un
ligumu aģentūra

Interēšu konflikta novēršana ir katras personas/darbinieka/ atmatpersonas **individuālā atbildība!!!** (arī, ja lēmums tiek pieņemts solidārs lēmums – iepirkumi vai projektu vērtēšanas komisija)

Par normu
neievērošanu
(piemēram, PIL)
paredzēts
individuāls sods!

Normu neievērošanas rezultātā
nodarītos zaudējumus var
piedzīt no konkrētām personām,
kas nav ievērojušas normatīvās
prasības;

Interēšu konflikts nav
sistematizējams,
novēršams ar
vispārīgiem
līdzekļiem;

Interēšu konflikts
vērtējams pret katru
konkrēto subjektu,
konkrētajā situācijā;

IK neievērošanas sekas ES atbalsta projektos

Centrālā finanšu un
ligumu aģentūra

Par interešu konflikta konstatēšanu publiskajos iepirkumos, kuru izmaksas iekļautas projekta attiecināmajās izmaksās – 100% korekcija konkrētajam līgumam;

- Konkrētas iepirkumi komisijas, konkrēta komisijas locekļa, darbinieka atbildība par nodarītajiem zaudējumiem publiskas vai publiski atvasinātas personas budžetam;
- Jau šobrīd ir publiskas iestādes, kas apliecinājumā ietver norādi par to, ka persona, pieļaujot interešu konfliktu un iestājoties attiecīgajām sekām, atlīdzina iestādei nodarītos zaudējumus; *agresīvi, bet atbildīgi pret publiskiem līdzekļiem.*

Sarežģījumi interešu konflikta novēršanā iestādēs

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Grūtības pārbaudīt interešu konfliktu:
ES atbalstu administrēšanā iesaistītajām iestādēm (Vadošā iestāde, Sadarbības iestāde, revīzijas iestāde) un ietādei, kas lemj par sodu piemērošanu (KNAB) ir daudz plašākas pieejamās datubāzes, kur veikt pārbaudi. Vienīgais instruments ir paļaušanās uz darbinieka apziņu un godaprātu – tāpēc pašatstatīšanās mehānisms ir ļoti svarīgs!

- Apliecinājums ir būtisks – konkrētas personas apliecinājums savam IK izvērtējumam (apzināta darbība vai bezdarbība);
- Apliecinājums nepasargā pašu organizāciju no zaudējumu sekām;

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Aktuāli par interešu konfliktu

Interesešu konfliktu publiskajos iepirkumos konstatē pietiekami bieži;

Persona, kas organizē vai ir iepirkumu komisijā,
strādājusi pie iepirkumi uzvarētāja;

IK bieži tiek konstatēts par savienotiem amatiem,
darbiem, kas ir izņēmumi (amatu savienošanas
atļauju nepieciešamībai). Arī šādos gadījumos ir
pienākums atstatīties;

Personas, kas organizē vai ir iepirkumu komisijā,
radnieks bija vai ir amatpersona uzvarējušā
uzņēmējumā vai strādā, vai strādāja pie
iepirkuma uzvarētāja pietiekami augstā amatā, lai
gūtu labumu no iepirkumi rezultāta;

“Covidā” laikā pieauga nodarbinātība vairākos
amatos, darbos, pieauga arī IK konstatējumu
skaits;

Interesešu konflikta novēršana ir katras personas individuālā atbildība un personisks, individuāls pienākums atstatīties!

- Iestādei ir pienākums izglītēt darbiniekus par interesešu konfliktu un pieļautā interesešu konflikta sekām – joma nepieļauj formālu parakstīšanos par ievadapmācībām vai darba kārtības noteikumu formālu apgūšanu.
- Biežāk pieļautā kļūda: organizācijas, iestādes formāla pieeja interesešu konflikta novēršanai. Visbiežāk iekļauj kā punktu iekšējos darba kārtības noteikumos vai ētikas kodeksā, rezultāts – devalvēta nozīmība.
- Iestādei, vadītājam ir jāuzsver, ka **atstatīšanās** no konkrēto pienākumu veikšanas, interesešu konflikta dēļ, **nav nosodāma**! Tā ir normāla, godprātīga un sagaidāma rīcība atbilstoši normatīvo aktu prasībām;
- **Nezināšana – neatbrīvo no atbildības!**

Centrālā finanšu un
līgumu aģentūra

Paldies par Jūsu uzmanību!

Jevgēnijs Iļjinskis

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

